

منشور
حقوق
دانشجویی

ویراست دوم

فهرست

مقدمه / ۱

فصل اول حقوق اساسی / ۷

۹	ماده ۱. حق دسترسی به آموزش عالی رایگان.....
۱۰	ماده ۲. حق برخورداری از حقوق برابر.....
۱۰	ماده ۳. حق منع تبعیضات ناروا.....
۱۱	ماده ۴. حق برآزادی.....
۱۰	ماده ۵. حق بر امتیت شهر و روندی.....
۱۱	ماده ۶. حق بر حريم خصوصی.....
۱۱	ماده ۷. حق برآزادی اندیشه و بیان.....
۱۲	ماده ۸. حق دسترسی به اطلاعات.....
۱۲	ماده ۹. حق دادخواهی.....
۱۲	ماده ۱۰. حق برخورداری از دادرسی عادلانه.....
۱۲	ماده ۱۱. حق تشکیل انجمن‌های سیاسی و صنفی
۱۳	ماده ۱۲. حق تشکیل اجتماعات.....
۱۳	ماده ۱۳. حق برخورداری از تأمین اجتماعی
۱۲	ماده ۱۴. حق برخورداری از سطح زندگی مناسب
۱۳	ماده ۱۵. حق دسترسی و مشارکت فرهنگی
۱۴	ماده ۱۶. حق استفاده قومیت‌ها از زبان‌های قومی و محلی
۱۴	ماده ۱۷. محابودبودن تخلفات به حدود قوانین

عنوان و نام: منتشر حقوق دانشجویی

پدیدآورنده: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات ناشر: تهران، دفتر سیاست کلاری و برنامه‌بریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت

علوم، تحقیقات و فناوری،

مشخصات ظاهری: ۸۰ صفحه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۵۳-۵۹-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا، مختصر

پادداشت: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۶۵۱۲۴

منتشر حقوق دانشجویی

پدیدآورنده: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ناشر: دفتر سیاست کلاری و برنامه‌بریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات

و فناوری

طراح جلد: تورج صابری و ز

چاپ دوم (ویراست دوم): تابستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۲۰۱۰۰ نسخه

نشانی: تهران، شهرک قدس، بلوار خوردگی، هرمزان، ساختمان وزارت علوم، تحقیقات و

فناوری، طبقه دوازدهم

تلفن: ۸۲۲۳۳۲۲۱۲ نمبر: ۸۲۲۳۳۲۲۳

پست الکترونیکی: info@msrt.ir

فصل دوم حقوق آموزشی و پژوهشی / ۱۵

۱۷.	۱۸. حق تحصیل دانشگاهی
۱۹.	۱۹. حق برخورداری از فرصت‌های برابر آموزشی در دوره تحصیلات تکمیلی
۲۰.	۲۰. حق انتخاب واحد
۲۱.	۲۱. حق برخورداری از ارزشیابی عادلانه و اعتراض به نمره
۲۲.	۲۲. حق فرصت جوان
۲۳.	۲۳. حق درخواست تمدید سوابت
۲۴.	۲۴. حق انتخاب استاد راهنمای و موضوع پایان‌نامه
۲۵.	۲۵. حق مالکیت فکری
۲۶.	۲۶. حق برخورداری از حمایت پژوهشی
۲۷.	۲۷. حق شرکت در جشنواره‌های علمی
۲۸.	۲۸. حق مرخصی
۲۹.	۲۹. حق تغییر رشته و گرایش
۳۰.	۳۰. حق مهمان شدن و انتقالی
۳۱.	۳۱. حق دانشجویان نخبه، ممتاز و استعداد درخشنان

فصل سوم حقوق صنفی و رفاهی / ۲۷

۳۲.	۳۲. حق برخورداری از شورای صنفی و رفاهی
۳۳.	۳۳. حق حضور نمایندگان شوراهای صنفی در شوراهای دانشگاهی
۳۴.	۳۴. حق برخورداری از وام تحصیلی
۳۵.	۳۵. حق برخورداری از بیمه درمانی
۳۶.	۳۶. حق برخورداری از خوابگاه
۳۷.	۳۷. حق برخورداری از فضاهای و امکانات ورزشی
۳۸.	۳۸. حقوق رفاهی برخی گروه‌های خاص
۳۹.	۳۹. حق انجام کار دانشجویی
۴۰.	۴۰. حق انتخاب به عنوان دانشجوی نمونه
۴۱.	۴۱. حق لغو تعهد خدمت

فصل چهارم حقوق سیاسی / ۳۵

۴۲.	۴۲. حق عضویت و فعالیت در تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان
۴۳.	۴۳. حق تأسیس تشکل‌های اسلامی و اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان

فصل پنجم حقوق فرهنگی و اجتماعی / ۴۳

۴۵.	۴۷. حق عضویت و فعالیت در نهادهای اجتماعی و فرهنگی
۴۶.	۴۸. حق تأسیس نهادهای اجتماعی و فرهنگی
۴۷.	۴۹. حق فعالیت مطبوعاتی علمی، فرهنگی و اجتماعی
۴۸.	۵۰. حق برگزاری و شرکت در اردوهای دانشجویی
۴۹.	۵۱. حق نمایندگی و مشارکت در شوراهای دانشگاه
۵۰.	۵۲. حق شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی و اجتماعی

فصل ششم حقوق انتظامی / ۵۳

۵۵.	۵۳. حق رسیدگی به تخلفات دانشجویی در شوراهای انتظامی
۵۶.	۵۴. حق تفهم برخورداری از حقوق انتظامی و مفاد آن‌ها
۵۷.	۵۵. حق اطلاع از اتهام
۵۸.	۵۶. حق برخورداری از اصل برائت
۵۹.	۵۷. حق دفاع
۶۰.	۵۸. حق استماع دفاعی
۶۱.	۵۹. حق اطلاع از حکم
۶۲.	۶۰. حق برخورداری از رسیدگی سریع و منصفانه
۶۳.	۶۱. حق تجدیدنظر خواهی
۶۴.	۶۲. حق رسیدگی دوره‌های در شورای انتظامی مرکزی
۶۵.	۶۳. حق استفاده از امکانات دانشگاه و خوابگاه در طول زمان رسیدگی
۶۶.	۶۴. حق حفظ حریم شخصوصی
۶۷.	۶۵. حق حفظ اسرار
۶۸.	۶۶. حق درخواست تعلیق و تخفیف
۶۹.	۶۷. حق امحای سوابق
۷۰.	۶۸. حق شکایت

عنوان اختصاری / ۶۷

ماده ۱۸. حق تحصیل دانشگاهی

الف. حق ورود به تحصیل

هر شهروندی که شرایط عمومی ورود به آموزش عالی برابر مصوبات و مقررات مراجع ذیصلاح را داشته باشد و طبق مقررات وزارت علوم، توانمندی علمی اش محرز شود، حق ورود به نظام آموزش عالی دارد.^{۲۰} طبق موارد مصرح در دفترچه کنکور، شرایط عمومی ورود به آموزش عالی عبارت است از:

۱. اعتقاد به اسلام یا یکی از ادیان مصرح (کلیمی، مسیحی و زرتشتی) در قانون اساسی؛
۲. نداشتن عناد با نظام جمهوری اسلامی ایران؛

(توضیح: مصادیق عناد فقط شامل مبارزه مسلحانه با نظام جمهوری اسلامی ایران و داشتن وابستگی تشکیلاتی به گروهک‌های محارب و کمک به آن‌هاست.)

۳. عدم احراز فساد اخلاقی؛

۲۰. ماده ۳ آینینه نامه آموزشی کارشناسی و کارشناسی

پ. حق ادامه تحصیل در صورت محکومیت قضایی «در تمامی جرایم، در صورت محکومیت قضایی که متنهی به بازداشت وقت یا حبس گردیده باشد، چنانچه حکم انضباطی محرومیت از تحصیل صادر نشود، مدت بازداشت یا حبس، جزء سوابات دانشجو محسوب نگردیده و پس از پایان مدت محکومیت، می‌تواند ادامه تحصیل نموده و دانشگاه باید بهنحو مقاضی، نسبت به ادامه تحصیل دانشجو مساعدت نماید. چنانچه مدت محکومیت از مدت مجاز مقطع تحصیلی بیشتر باشد، دانشگاه موظف است نحوه ادامه تحصیل را با موقعیت جدید آموزشی تطبیق دهد.»^{۲۸}

ت. حق بازگشت به تحصیل «دانشجوی منصرف یا اخراجی از تحصیل می‌تواند در صورت تسویه حساب کامل با مؤسسه، مجدداً در آزمون شرکت نماید.»^{۲۹}

ماده ۱۹. حق برخورداری از فرصت‌های برابر آموزشی در دوره تحصیلات تكمیلی

همه داوطلبان ورود به تحصیلات تکمیلی و تخصصی، حق دارند از فرصت‌های یکسان آموزشی برخوردار باشند و هر نوع سهمیه‌بندی جز در مواردی که در قانون برقراری عالالت

۲۸. تبصره ۵ ماده ۴ شبیه‌نامه انضباطی
۲۹. برگ فته از حق تحصیل آموزش عالی مندرج در اصل سی ام قانون اساسی

(توضیح: مصادیق فساد اخلاقی شامل اعتیاد به مواد مخدوش اشتهر به فحشاست.)

(تلکر مهم: احراز شرایط عمومی داوطلبان استعلام می‌شود و این کار بر عهده مراجع قانونی است.
۴. برخورداری از توانایی جسمی مناسب با رشته یا رشته‌های انتخابی.

ب: حق ادامه تحصیل مؤسسه^{۳۰} اجازه ندارد دانشجو را از ادامه تحصیل منع کند، مگر به دلایل تحصیلی^{۳۱} در چارچوب آیین‌نامه‌های آموزشی، یا به دلایل انضباطی در چارچوب آیین‌نامه و شیوه‌نامه انضباطی، مرجع رسیدگی به مورد اول (اخراج تحصیلی) معاونت آموزشی و مورد دوم (اخراج انضباطی) شورای انضباطی مرکزی وزارت علوم است. بهجز موارد گفته شده، هیچ نهاد یا شورای دیگری حق صدور حکم اخراج دانشجویان را ندارد.

۳۰. منظور از مؤسسه، همه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی موردنایی وزارت علوم است.

۳۱. محرومیت از تحصیل بدلیل مشروطی بیش از حد مجاز با سوابات بیش از حد مجاز انجام می‌گیرد که تشخیص آن بر عهده معاونت آموزشی است (تبصره ۱ ماده ۱۵ و ماده ۱۹ آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی، ماده ۶ و ۱۷ آیین‌نامه کارشناسی ارشد).

ماده ۲۱. حق برخورداری از ارزشیابی عادلانه واعتراض به نمره

«مدرس هر درس موظف است گزارش نمره ارزشیابی نهایی درس دانشجویان را ظرف مدت ده روز، از تاریخ برگزاری امتحان نیمسال آن درس، به اداره آموزش دانشکده یا واحد امتحان نیمسال آن درس، به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام نماید. دانشجویی که تقاضای تجدیدنظر به نمره ارزشیابی درسی داشته باشد، می‌تواند ظرف مدت یک هفته از تاریخ اعلام نمره، تقاضای تجدیدنظر کتبی خود را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط تسلیم کند. مدرس هر درس نیز موظف است ظرف مدت یک هفته، از تاریخ دریافت تقاضای تجدیدنظر دانشجویان، به اعتراضات رسیدگی و اشتباهات احتمالی را برطرف و نمره قطعی را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام کند [...]. نمره درس پس از قطعی شدن غیرقابل تغییر است.»^{۳۰}

۳۳. حق تجدیدنظر درخصوص نمره در اصلاحات آیین نامه کارشناسی ارشد مصوب سال ۱۳۹۳ حذف شده، اما با توجه به استعلامات صورت گرفته از معاونت آموزشی، عدم درج در آیین نامه به معنای حذف حق نیست، بلکه تلخیص متن آیین نامه مدنظر شورای عالی بازنگری است. ازسوی دیگر، ثبیت حق تجدیدنظر درخصوص نمره، به عنوان رویه نظام آموزشی نیز، مؤید وسود حق درخواست تجدیدنظر برای نمره است.

آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تحصیلی آمده، ممنوع است.^{۳۱}

ماده ۲۰. حق انتخاب واحد

دانشجو می‌تواند در دوره‌های کاردانی و کارشناسی هر نیمسال، حداقل دوازده و حداکثر بیست واحد درسی انتخاب کند. حداکثر واحد مجاز انتخابی در دوره تابستان، شش واحد درسی است.^{۳۰} در این دوره، درصورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل، فقط دو درس نظری باقی‌مانده داشته باشد، می‌تواند آن دو درس را به صورت معرفی به استاد در آن نیمسال یا دوره تابستان بگذراند.^{۳۱} در دوره کارشناسی ارشد، دانشجو می‌تواند در هر نیمسال، حداقل هشت و حداکثر چهارده واحد انتخاب کند.^{۳۲}

۳۰. ماده ۷ آیین نامه کارشناسی و کارشناسی

طبق ماده ۱۹ و تبصره‌های ماده ۷ آیین نامه کارشناسی و کارشناسی، دانشجویانی که معدل آن‌ها در نیمسال گذشته حداقل هفده بوده، دانشجویان مشروطی و دانشجویان ترم آخر از این قاعده مستثنی هستند.

۳۱. ماده ۸ آیین نامه کارشناسی و کارشناسی

۳۲. ماده ۷ آیین نامه کارشناسی ارشد. همچنین طبق ماده ۷ آیین نامه مذکور، دانشجوی ترم آخر و طبق ماده ۱۴ آیین نامه کارشناسی ارشد، دانشجویی که بنایه دلایل موجه و خارج از اراده دانشجو (به تشخیص مؤسسه) واحد درسی اش حذف شده و تعداد واحد‌هایش کمتر از حد نصاب شده است، از این قاعده مستثنی هستند.

۲۰ / منشور حقوق دانشجویی

ماده ۲۳. حق درخواست تمدید سنت

در صورتی که دانشجو در طول دوره تحصیلی تعیین شده در آین نامه های آموزشی، قادر به اتمام درس خود نباشد، می تواند برای تمدید سنت اقدام کند. این حق منوط به موافقت مراجع ذی صلاح^{۳۷} است.

ماده ۲۴. حق انتخاب استاد راهنمای و موضوع پایان نامه

دانشجو حق دارد استاد راهنمای را به گروه آموزشی پیشنهاد دهد و نهایی شدن این پیشنهاد، منوط به موافقت استاد راهنمای و تصویب گروه آموزشی خواهد بود. استاد راهنمای می تواند از داخل یا خارج از مؤسسه باشد. همچنین دانشجو حق دارد موضوع پایان نامه را با هماهنگی استاد راهنمای انتخاب کند و به شورای تحصیلات تکمیلی پیشنهاد دهد؛ تصویب آن بر عهده شورا خواهد بود.^{۳۸}

۳۷. مرجع رسیدگی به درخواست تمدید سنت دانشجو در دوره کارشناسی، کمیسیون بررسی موارد خاص، و در دوره کارشناسی ارشد، شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه است. در دوره دکتری نیز برای تمدید یک نیمسال (با پیشنهاد استاد راهنمای گروه آموزشی، و برای پیش از یک نیمسال (با پیشنهاد استاد راهنمای و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه) کمیسیون بررسی موارد خاص است.

۳۸. تبصره ۱ ماده ۱۵ آین نامه کارشناسی، تبصره ماده ۶ آین نامه کارشناسی ارشاد، تبصره ماده ۹ آین نامه دکتری.

۳۹. در پذیری ماده ۲۱ آین نامه کارشناسی ارشاد، و ماده ۱۷ آین نامه دکتری.

ماده ۲۵. حق فرصت جبران

نظام آموزش عالی برای دانشجویانی که نتوانسته اند به حد نصاب ارزشیابی در آزمون ها دست یابند، فرصت جبران قائل است. در دوره کارشناسی و کارشناسی، «دانشجویی که در یک یا چند درس نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیمسال های بعدی، دروس فوق را با حداقل نمره چهارده بگذراند، نمره قبلی در کارنامه دانشجو فقط ثبت و باقی میماند؛ اما در معدل نیمسال کل، محاسبه نخواهد شد.^{۴۰} در دوره کارشناسی ارشد نیز، چنانچه میانگین کل دانشجویی پس از گذراندن تمام واحد های آموزشی دوره، کمتر از چهارده باشد، دانشجو اجازه دفاع نداشته و تنها یک نیمسال با رعایت سقف سنت مجاز تحصیلی، به وی فرصت داده می شود تا با اخذ مجدد حداقل ده واحد از درسنامه ای که با نمره کمتر از چهارده گذرانده است، میانگین کل واحد های گذرانده را به حداقل چهارده برساند؛ در این صورت اجازه دفاع از پایان نامه به وی داده می شود.^{۴۱} در دوره دکتری نیز، در صورتی که ارزشیابی رساله مردود اعلام شود، با تأیید هیئت داوران، حداقل یک نیمسال در سقف مدت مجاز تحصیل به دانشجو اجازه داده می شود تا دوباره در جلسه دفاع شرکت و از رساله خود دفاع کند.^{۴۲}

۴۰. ماده ۱۸ آین نامه کارشناسی و کارشناسی و ماده ۱۶ آین نامه کارشناسی ارشاد

۴۱. تبصره ماده ۲۴ آین نامه کارشناسی ارشاد

۴۲. تبصره ۱ ماده ۲۰ آین نامه دکتری.

ماده ۲۵. حق مالکیت فکری

دانشجو مالک فکری آثار علمی خود (مقاله، جزوه، یادداشت کلامی، پایان نامه و...) است.^{۴۰}

ماده ۲۶. حق برخورداری از حمایت پژوهشی

تمام دانشجویان از حق برابر در بهره‌مندی از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی برای انجام امور علمی و پایان نامه برخوردارند. همچنین همه دانشجویان پژوهشگر می‌توانند از خدمات مادی و معنوی مؤسسات و نهادهای مربوط، از جمله صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور، در چارچوب اساسنامه این صندوق^{۴۱} استفاده کنند.

ماده ۲۷. حق شرکت در جشنواره‌های علمی

از جمله حقوق دانشجویان، شرکت در جشنواره‌های علمی و رقابت در این جشنواره‌هاست. مهم‌ترین جشنواره‌های علمی کشور عبارت است از: جشنواره جوان خوارزمی (در حوزه علم و فناوری)، جشنواره فارابی (در حوزه علوم انسانی)، جایزه علمی فناوری پامبر اعظم (ص)، جشنواره شیخ بهایی (در حوزه فناوری) و جشنواره ملی پژوهش.^{۴۲}

۴۰. قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفات و هنرمندان، ۱۳۴۸

۴۱. مصوب جلسه ۲۱۷ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی

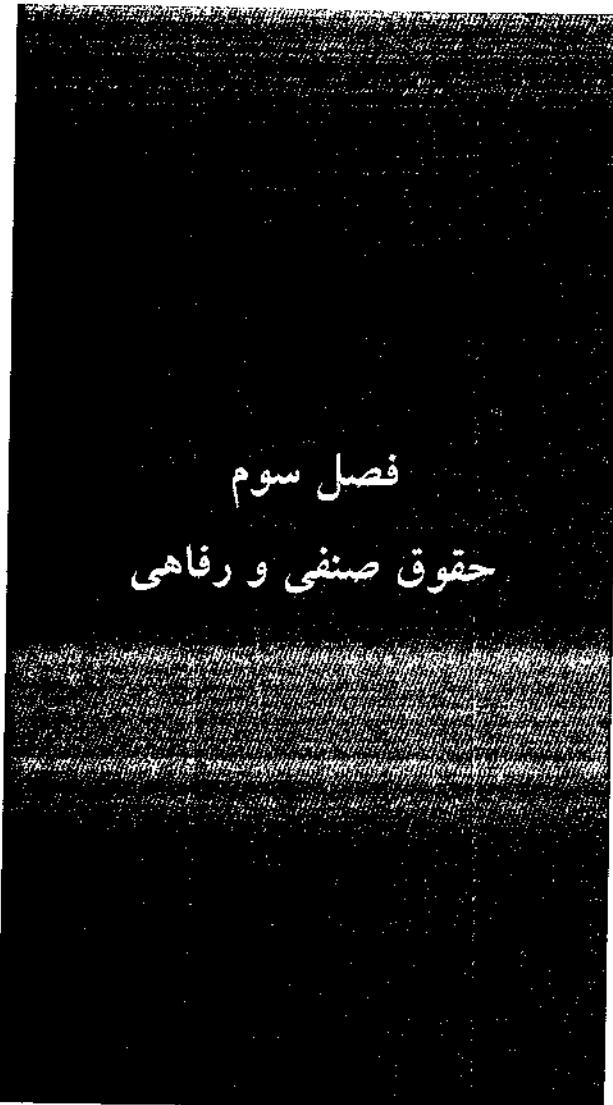
۴۲. نکد آین نامه جشنواره جوان خوارزمی مصوب ۱۳۸۵، آین نامه جشنواره بین‌المللی فارابی مصوب ۱۳۸۷، اساسنامه جایزه علمی فناوری پامبر اعظم (ص) مصوب ۱۳۹۱ و...

۴۳. ماده ۲۰ آین نامه کاردانی و کارشناسی

۴۴. ماده ۱۸ آین نامه کارشناسی ارشد

۴۵. طبق ماده ۲۳ آین نامه کاردانی و کارشناسی، این شرایط عبارت است از:

الف. وجود رشته یا گرایش مورد تقاضای دانشجو در همان مؤسسه؛

می‌توانند از یک رشته یا گرایش به رشته یا گرایش دیگر تحصیلی در همان دانشگاه، تغییر رشته یا گرایش دهند.^{۴۶} تغییر رشته در دوره کارشناسی ارشد ممنوع است.^{۴۷}

ماده ۳۰. حق مهمان شدن و انتقالی

میهمانی و انتقال دانشجو در دوره‌های کارданی و کارشناسی مطابق آیین نامه میهمانی و انتقال انجام می‌گیرد. تغییر رشته، انتقال و میهمانی دانشجو در دوره کارشناسی ارشد ممنوع است.^{۴۸}

ماده ۳۱. حقوق دانشجویان منتخبه،

ممتداد در خشان

دانشجویان «منتخبه»، «ممتداد» و «استعداد در خشان»، براساس ضوابط و مقررات موجود، از برخی امتیازها و حقوق آموزشی و پژوهشی برخوردارند و از طرف بنیاد ملی منتخبگان حمایت می‌شوند.^{۴۹}

ب. کمترین نمره اکتسابی دانشجو در آزمون سراسری از نمره کشوری آن رشته یا گرایش در مؤسسه، در سال پذیرش؛

ج. امکان ادامه تحصیل دانشجو در سوابقات باقی‌مانده؛

د. موافقت گروه آموزشی مبدأ و مقصد و تأیید شورای آموزشی مؤسسه.

۵.۶ ماده ۲۲ آیین نامه کاردانی و کارشناسی

۵.۷ ماده ۲۰ آیین نامه کارشناسی ارشد

۵.۸ ماده ۲۰ آیین نامه کارشناسی ارشد

۵.۹ رجوع کنید به: اساسنامه بنیاد ملی منتخبگان (مصوب ۱۳۸۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی) و آیین نامه‌ها بخش نامها و دستورالعمل‌های مصوب هیئت‌امانی این بنیاد از جمله آیین نامه پشتیبانی و حمایت از منتخبگان و استعدادهای برتر، دستورالعمل حمایت از منتخبگان و استعدادهای برتر، دستورالعمل ارائه تسهیلات خدمات نظام وظیفه به منتخبگان و استعدادهای برتر و